

Kerho-ohjaajan käsikirja 2022-2023

Kauniaisten kaupunki
Grankulla stad

HARRASTAMISEN
SUOMEN MALLI

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
Granimallin kerhot ovat matalan kynnyksen harrastekerhoja	4
Ohjaajan rooli kerhotoiminnassa	4
Erityistukea tarvitsevan lapsen huomioiminen kerhossa	4
Granimallista lyhyesti	5
Kerhojen toiminta-aika	5
Koulukohtaiset harrastuslukujärjestykset	5
Harrastustoimintaan ilmoittautuminen	5
Viestintä ja mainonta	6
Ohjaajan sairastuminen.....	6
Lasten vakuutukset harrastustoiminnan aikana	6
Palkanmaksu ja kerhojen materiaalikustannukset.....	6
Ohjaajien hupparit.....	7
Ryhmien toiminta ja pelisäännöt	7
Kerhon vetäjän vastuulla on	7
Kerholaisille on hyvä korostaa.....	8
Ohjeita kerhokertojen järjestämiseen.....	8
Miten huomioida lasten/nuorten osallisuus ja mahdollisuudet vaikuttaa harrastustoiminnan sisältöön? ..	8
Toiminnan kehittäminen.....	9
Yhteystietoja	9
Harrastuskerhojen yleiset asiat, viestintä, muutokset, peruutukset	9
Koulujen tilat ja välineet	9
Turvallisuussuunnitelma	10
Kiusaamistilanteet	10
Sairauskohtaus/tapaturma.....	10
Hätäilmoituksen teko	11
Tiedottaminen onnettomuustilanteessa.....	11
Oppilaan karkaaminen/katoaminen kerhosta.....	11
Uhkaavat/poikkeukselliset tilanteet kerhossa	11
Lasten ja nuorten väliseen kiusaamiseen puuttuminen harrastuksessa	12

Tervetuloa Granimallin kerho-ohjaajaksi!

Pidät käsissäsi ensimmäistä ohjaajan käsikirjaa. Tässä käsikirjassa pitäisi olla kaikki se tieto, jota ohjaajana tarvitset. Mikäli huomaat, että käsikirjasta puuttuu jotain, mitä itse kaipaisit, ole yhteydessä Granimallin koordinaattoriin:

taru.ikaheimonen@kauniainen.fi

050-566 8800

Olemme iloisia saadessamme juuri sinut ohjaajaksi Granimallin kerhoihin! Meille tärkeä arvo on kerholaisten kokemus turvallisesta ympäristöstä, jossa ei kiusata. Kiinnitäthän ohjaajana erityisesti tähän huomiota.

Käsikirjan lopussa on ohjeita, miten kiusaamistilanteita kannattaa käsitellä. Aina voit olla yhteydessä myös koordinaattoriin, mikäli tarvitset tukea tilanteen selvittämisessä. Käsikirjassa on myös ohjeita erityislusten tukemiseen ryhmässä.

Tarjoamme kerho-ohjaajille myös koulutusta mm. liikuntaharrastusten ohjaamisesta sekä lasten psyykkisesti turvallisen harrastuksen luomisesta. Koulutuspäivistä lähetetään kerho-ohjaajille sähköpostia.

Granimallin kerhot ovat matalan kynnyksen harrastekerhoja

Granimallin kerhot ovat matalan kynnyksen harrastuskerhoja Kauniaisten ala- ja yläkoululaisille. Toimintaa järjestetään koululaisten toiveiden mukaan. Toiminta on laadukasta, monipuolista ja koululaisille mielekästä. Kerhoissa ei tarvita erityisiä taitoja ja kerhoihin tavoitellaankin erityisesti lapsia, joilla ei vielä ole harrastusta. Kerhotoiminnan monipuolisuutta ja laatua takaamaan Kauniaisten kaupunki on yhdessä harrastustoiminnan tuottajien kanssa sopinut seuraavat yhteiset pelisäännöt:

1. Yhdenvertaisuus
2. Syrjäytymisen ennaltaehkäisy
3. Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen
4. Toiminnan lapsilähtöisyys ja perheiden tukeminen
5. Lasten ja nuorten kuuleminen sekä vaikutusmahdollisuus toiminnan sisältöön
6. Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen
7. Kokemuksellisuus ja taitojen kasvattaminen
8. Kannustaminen ja kaveritaitojen kehittäminen
9. Rajat ylittävää yhteistyötä toimijoiden kesken
10. Turvallisuus

Ohjaajan rooli kerhotoiminnassa

- Ohjaajalla on tärkeä rooli kerhotoiminnassa.
- Ohjaaja on parhaimmillaan innostava ja sytyttää kipinän uuteen harrastukseen, joka kantaa läpi elämän.
- Ohjaajalla on vastuu kerholaisista ja kerhotuntien sisällöstä.
- Jokaiselle kerholaiselle annetaan mahdollisuus kokeilla ja tutustua harrastukseen sekä kehittää taitojaan innostavassa ja kannustavassa ilmapiirissä.
- Kaikkia osallistujia kohdellaan tasapuolisesti.
- Ohjaaja huolehtii, että toiminta on turvallista. Ohjaaja pitää mukana ensiapupakkausta.
- Ohjaaja näyttää omalla käyttäytymisellään ja asenteellaan hyvää esimerkkiä.
- Ryhmässä olevan avustajan tehtävä on keskittyä tukea tarvitsevien lasten kannustamiseen ja ohjaamiseen. Ohjeita tähän on kansion lopussa.

Erityistukea tarvitsevan lapsen huomioiminen kerhossa

Lähtökohtaisesti on hyvä pitää mielessä ajatus, että lapsi toimii niin hyvin kuin hän kussakin tilanteessa osaa voimiensa ja taitojensa puitteissa. On hyvin poikkeuksellista, että lapsi olisi ilkeä huvikseen. Käytöksen takana on aina jokin syy, joka tulisi selvittää. **Kansion lopussa on liite, jossa on koottu erilaisia keinoja tukea tarvitsevien lasten tukemiseen.**

Granimallista lyhyesti

Granimalli pohjautuu valtakunnalliseen Harrastamisen Suomen malli –hankkeeseen (<https://minedu.fi/suomen-malli>). Granimallin tavoitteena on luoda lapsille mieluisia ja maksuttomia harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteyteen. Se on Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa toimintaa.

Lasten ja nuorten harrastaminen nähdään yhtenä tärkeänä hyvinvointiin liittyvänä tekijänä ja sen vuoksi sitä halutaan valtakunnallisestikin tukea. Harrastustarjonnan tarjonta perustuu nuorten ehdotuksiin, joita heiltä on Kauniaisissakin kysytty helmikuussa 2022.

Granimallin kotisivut: <https://www.kauniainen.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/granimalli/>

Kerhojen toiminta-aika

Kerhot toimivat syyslukukaudella viikoilla 36 – 50 (ei viikolla 42) ja kevätlukukaudella viikoilla 3 – 19 (ei viikolla 8). Kansallisina lomapäivinä ei ole kerhoja. Kerhokertoja on yhteensä 30 ilman poikkeuksia tai kohdalle osuvia lomapäiviä.

Koulukohtaiset harrastuslukujärjestykset

Jokaiselle koululle on luotu oma harrastuslukujärjestys. Siinä näkyy kaikki harrastustoiminta, jota koulupäivän yhteydessä tarjotaan maksuttomasti. Kerhoja järjestetään pääasiassa koulujen tiloissa tai niiden välittömässä läheisyydessä. Kerhoja tarjoavat koulujen opetushenkilökunta, nuoristyöntekijät, seurakunnat, yhdistykset ja yritykset. Lukujärjestykset löytyvät Granimallin kotisivuilta. Lukujärjestykset lähetetään myös rehtoreille, joka jakaa ne koulunsa henkilökunnalle.

Harrastustoimintaan ilmoittautuminen

Granimallin harrastuskerhoihin ilmoittaudutaan sähköisesti. Ilmoittautumislinkki lähetetään koteihin elokuussa Wilman kautta. Ilmoittautumislinkit löytyvät myös Granimallin kotisivuilta. Harrastuksiin mahtuu rajattu määrä oppilaita. Kerhoissa pyritään tarjoamaan avustajan tukea myös niille lapsille, jotka sitä tarvitsevat kyetäkseen osallistumaan harrastustoimintaan ryhmän mukana. Tämä vuoksi ryhmissä on aina lähtökohtaisesti kaksi aikuista paikalla.

Koordinaattori lähettää listan harrastuksiin ilmoittautuneista kerho-ohjaajalle ennen ensimmäistä kerhokertaa.

Ilmoittautuminen koskee lähtökohtaisesti koko lukuvuotta. Vuodenvaihteessa ilmoittautumista voi tarkistaa ja kokemuksen mukaan osa osallistujista saattaa silloin jäädä pois ja uusia tulla tilalle. Ilmoittautuminen on tuolloin auki ja koordinaattori mainostaa vapaita kerhopaikkoja Wilmassa.

Viestintä ja mainonta

Granimallin koordinaattori hoitaa pääasiallisen viestinnän koteihin ennen kerhojen alkua. Kun harrastuskerhon osallistujat ovat selvillä, koordinaattori lähettää ilmoittautumislistan kerhojen ohjaajille. Kerhojen järjestäjien tietoon tulee lapsen nimi sekä huoltajien yhteystiedot (puhelinnumero sekä sähköposti). **Tämän jälkeen kerhojen viestintä on kerhon ohjaajan vastuulla.**

Koordinaattori huolehtii myös kerhojen mainostamisesta kotisivujen, Wilma-viestien, somen ja mainosten avulla. Kerhojen järjestäjät saavat myös mainostaa näitä kerhoja omilla kanavillaan, kunhan muistavat mainita, että kerhotoiminta on Granimallin maksutonta harrastamista. Granimallin logo on saatavilla koordinaattorilta sekä painatus- että kotisivukäyttöön.

Ohjaajan sairastuminen

Mikäli ohjaaja sairastuu eikä sijaista ole saatavilla, kerhon järjestäjän vastuulla on informoida koteja sekä koordinaattoria kerhon peruuntumisesta. Yksittäisiä peruuntuneita kerhoja ei tarvitse korvata sopimuksen mukaisesti. Pitkät ohjaajien poissaolot ilman sijaista tulee neuvotella koordinaattorin kanssa.

Lasten vakuutukset harrastustoiminnan aikana

Kerhoihin osallistuvat lapset ovat vakuutettuja kaupungin puolesta. Kerho-ohjaajia ei ole vakuutettu.

Palkanmaksu ja kerhojen materiaalikustannukset

Kerho-ohjaajat saavat palkan seuran, yhdistyksen tai koulun kautta. Koulujen henkilökunta laskuttaa kerhotunneista **kerran kuukaudessa** sähköisellä Excel-lomakkeella, joka palautetaan koordinaattorille sähköpostitse.

Seurat, yritykset ja yhdistykset lähettävät laskunsa kaupungille verkkolaskuna sopimuksen mukaisesti:

Verkkolaskuyhteystietomme ovat:

Verkkolaskuosoite: 003702030262

Välittäjän tunnus: BAWCFI22

Mikäli kerho-ohjaaja on yksityishenkilö, palkanmaksu tapahtuu mieluiten ukko.fi –palvelun kautta (ukko.fi/kevytyrittajyys). Kevytyrittäjyyteen ei tarvita Y-tunnusta tai toiminimeä.

Kerhojen välttämättömät materiaalikustannukset hoidetaan itse ostoluvalla (koulut), kun siihen on saatu koordinaattorin hyväksyntä. Ostolupalomakkeen saa rehtorilta. Seurojen ja yhdistysten materiaalikustannukset sisältyvät heidän kanssa tehtyyn sopimukseen. Kokkikerhojen materiaalit hankitaan Kauniaisten K-marketista, jossa on oma tili Granimallille. Tilin käyttöoikeuden ja tunnukset saat koordinaattorilta.

Ohjaajien hupparit

Jokainen Granimallin kerhon ohjaaja saa itselleen hupparin, jota toivotaan käytettävän kerhoja ohjatessa näkyvyyden ja tunnistettavuuden lisäämiseksi. **Mikäli sinulta puuttuu huppari, ole yhteydessä koordinaattoriin (p. 050-566 8800).**

Ryhmien toiminta ja pelisäännöt

Uuden ryhmän kokoontuessa ensimmäisen kerran ohjaajan vastuulla on tehdä kerhoon osallistuvien lasten tai nuorten kanssa pelisäännöt, miten toisten kanssa ollaan ja toimitaan. Yhteisten pelisääntöjen luominen ennaltaehkäisee kiusaamista ja asiatonta käyttäytymistä. Sääntöjen tarkoituksena on myös edistää kerhojen sujumista, turvallisuutta ja viihtyisyyttä kaikkien kerhoon osallistuvien kohdalla järjestystä. Jokainen kantaa vastuun omasta toiminnastaan, mutta kerhojen pitäjä on kuin opettaja, joka kertoo mitä tehdään ja milloin tehdään.

Kerhon vetäjän vastuulla on

- Kertoa, mistä ovesta kuljetaan sisälle ja ulos sekä missä kerhon aloittamista odotetaan. Asia on hyvä tarkistaa koulu- tai tilakohtaisesti.
- Varastot tulee pitää järjestyksessä. Varastot eivät ole leikkipaikkoja.
- muistuttaa eväiden syönnistä ennen kerhoa. Liikuntasaleihin ei saa viedä omia eväitä tai juomia. Kerhon ohjaajan on hyvä tarkistaa, että myös odotustila jää siistiin kuntoon.
- muistuttaa oppilaiden arvoesineistä (rahat, puhelimet), jotka on hyvä säilyttää tilassa, jossa kerhoa pidetään
- ilmoittaa viimeistään seuraavana päivänä koulun rehtorille, mikäli kerhoissa hajoaa koulun välineitä tai tavaroita
- muistuttaa lapsia, että melua välttämällä lisäämme kerhojen viihtyisyyttä.
- huomioida, että ohjaaja on aina esimerkki siitä lähtien, kun hän tulee piha-alueelle
- kerhon säännöt tulee sopia kerholaisten kanssa, ohjaajan on hyvä muistuttaa myös riittävän usein.
- koronatilanteen osalta, jokainen ohjaaja muistaa korostaa hygienia ja väljyyssääntöjä.

Poikkeustilanteista tiedotetaan erikseen.

Kerholaisille on hyvä korostaa

- hyvien tapojen mukaista käyttäytymistä
- tervehtiä kehon pitäjää ja muita osallistujia
- keskittyä kuuntelemaan, kun ohjeita annetaan
- noudattaa annettuja ohjeita
- kannustaa kaikkia kerhossa olevia
- kiittää ja tervehtiä, kun kerho on päättynyt
- kerhoissa ei sallita ja hyväksytä epäasiallista toimintaa ja toisten kiusaamista
- lapset eivät tarvitse makeisia ja energiatuotteita
- toisesta henkilöstä otettua valokuvaa tai videota ei saa julkaista ilman tämän lupaa internetissä, sosiaalisessa mediassa tai muussa julkisessa paikassa

Ohjeita kerhokertojen järjestämiseen

- Ensimmäisellä kerhokerralla luodaan kerholle omat pelisäännöt yhdessä osallistujien kanssa (Liite 1: Pelisääntöpohja).
- Ohjaaja saa ennen ensimmäistä kerhokertaa listan osallistujista sekä heidän vanhempiansa yhteystiedot. Ohjaaja merkitsee listaan jokaisella kerhokerralla osallistujat.
- Ohjaaja suunnittelee kerhotunnit lasten toiveita huomioiden (mikäli mahdollista).
- Lapset pitävät siitä, että kerhot alkavat ja loppuvat aina samalla tavalla. Se lisää ennakoitavuutta ja tunnetta siitä, että he tietävät, miten pitää toimia.

Miten huomioida lasten/nuorten osallisuus ja mahdollisuudet vaikuttaa harrastustoiminnan sisältöön?

- Osallisuus on sitä, että lapsi huomaa ja kokee omilla tunteillaan, kokemuksillaan ja valinnoillaan olevan oikeasti merkitystä ja vaikutusta toiminnan rakentumisessa.
- Havainnoi ja tarkastele lasten toimintaa. Mitä tarpeita heillä on, mikä heitä motivoi, mistä he innostuvat?
- Kysy lapsilta mitä he kerholta toivovat. Mitä he haluavat tehdä ja kokeilla kerhossa?
- Suunnittele ja toteuta kerhotoimintaa yhdessä lasten/nuorten kanssa.
- Tee palautteiden kysymisestä rutiini. Kysy jokaisen kerhokerran loppuksi osallistujilta palautetta kerhosta. Suullisen palautteen antamisen tukena voi käyttää erilaisia kuvakortteja (hymiöitä, värikortteja), toiminnallisia menetelmiä, peukkua (peukku ylös, sivulle tai alas) tai palautelaatikkaa.

Toiminnan kehittäminen

- Ohjaajien rooli toiminnan laadun kehittämisessä on keskeinen.
- Granimalli koordinaattori kerää ohjaajilta palautetta mm. kerhotoiminnan käytäntöjen sujuvuudesta, hankkeen tarjoamista työkaluista ja kehitysideoista.
- Toimintaa kehitetään jatkuvasti annettujen palautteiden perusteella.
- Tavoitteena luoda uudenlainen pysyvä toimintamalli koulupäivän yhteydessä tapahtuvaan harrastustoimintaan.
- Ole rohkeasti yhteydessä koordinaattoriin, mikäli saat kehitysideoita, sinulla on pulmatilanne tai kaipaavat tukea!

Yhteystietoja

Harrastuskerhojen yleiset asiat, viestintä, muutokset, peruutukset

Granimallin koordinaattori Taru Ikaheimonen, taru.ikaheimonen@kauniainen.fi,
p. 050 566 8800

Koulujen tilat ja välineet

Koulun henkilökunta. Alla koulukohtaiset yhteystiedot.

Koulu	Yhteystiedot
Mäntymäen koulu Mäntymäentie 2	virka-apulaisrehtori Jarmo Ranta, p. 050 3062282, jarmo.ranta@kauniainen.fi
Kerhoyhteyshenkilö	Jenna Wilén, p. 050 4119392, jenna.wilen@kauniainen.fi
Kasavuoren koulu Kasavuorentie 1	Leena-Maija Niemi, p. leena-maija.niemi@kauniainen.fi
Kerhoyhteyshenkilö	Sampo Taskinen, p. 050 331 1517, sampo.taskinen@kauniainen.fi
Granhultskolan	biträdande rektor Maria Lundmark, p. 050 322 9324, maria.lundmark@grankulla.fi
Kontaktperson	Sandra Ekholm, p. 040 940 2114, sandra.ekholm@grankulla.fi
Hägelstamska skolan	biträdande rektor Annika Linder-Airava, p. 050 5986259, annika.linder-airava@edu.grankulla.fi
Kontaktperson	Kenneth Westerlund, p. 040 827 9260, kenneth.westerlund@grankulla.fi
Liikuntapalvelu- koordinaattori (tilavaraukset, kulku, ovikoodit)	Nina Allenius, p. 050 411 0932, nina.allenius@kauniainen.fi

Turvallisuussuunnitelma

Kiusaamistilanteet

Kiusaamiseen tulee puuttua välittömästi. Kaikista kiusaamistilanteista ilmoitetaan Granimallin koordinaattorille sekä lasten huoltajille. **Liitteenä on ohje, miten puuttua kiusaamistilanteisiin.**

Sairauskohtaus/tapaturma

1. Anna välitön ensiapu

- sairauskohtauksessa turvaa hengitys, avaa kiristävä paidankaulus ja vyö
- nosta vuotava raaja ylös
- tyrehdytä runsas verenvuoto painamalla haavakohtaa kämmenellä, pyyhkeellä, sideharsolla tms.
- aseta runsaasti vuotava potilas välittömästi pitkälleen
- tarvittaessa anna elvytystä

2. Hälytä sairausauto

Huom! Älä koskaan lähde itse kuljettamaan tai siirtämään oppilasta mihinkään.

- soita yleiseen hälytysnumeroon 112
- Kerro kuka ilmoittaa – oma nimesi
- koulun nimi ja osoite (s. 8), Kauniainen, puhelinnumero, josta soitat
- Tilanne -> millainen onnettomuus -> missä rakennuksen osassa
- sulje puhelin vasta, kun saat luvan
- järjestä opastus sairausautolle

3. Jatka ensiapua

4. Jos potilas ei pysty puhumaan, kerro sairaankuljettajalle potilaan nimi

5. Ilmoita

- lapsen vanhemmille
- hankekoordinaattoreille (Taru Ikäheimonen p. 050 566 8800)

6. Ole yhteydessä koordinaattoriin tapaturmalomakkeen täyttämiseksi: 050-566 8800/Taru tai taru.ikaheimonen@kauniainen.fi

Hätäilmoituksen teko

Tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa on tehtävä hätäilmoitus

- soita yleiseen hälytysnumeroon 112
- Kerro kuka ilmoittaa – siis oma nimesi
- Koulun nimi ja osoite, Kauniainen – löytyvät yhteystietolistasta s. 8
- Tilanne -> millainen onnettomuus, missä rakennuksen osassa, onko loukkaantuneita tai kateissa olevia.

Tiedottaminen onnettomuustilanteessa

Onnettomuuden tai vaaran huomanneen tulee välittömästi huolehtia hätäilmoituksen tekemisestä ja ottaa yhteyttä rehtoriin sekä koordinaattoreihin.

Tilanteen mukaan rehtori ja /tai koordinaattori ottavat mahdollisimman pikaisesti yhteyttä muihin viranomaisiin (esim. sivistystoimisto).

Tapahtumaan liittyvät huoltajien, tiedotusvälineiden tai muiden kiinnostuneiden tiedustelut tulee ohjata aina rehtorille ja /tai hankekoordinaattorille, joille tapahtumassa mukana olleet ovat antaneet tiedot tilanteesta. Tapahtumien syiden tai seurausten kartoitus ja arviointi tulee jättää asiantuntijoiden vastuulle. Rehtori ja /tai hankekoordinaattori antavat tilannekohtaisesti ohjeet mahdollisista yhteydenotoista oppilaiden koteihin. Huoltajat ohjataan noutamaan oppilaat sovutulta pysäköintialueelta, jotta kulkureitit eivät risteäisi onnettomuusalueen kanssa.

Oppilaan karkaaminen/katoaminen kerhosta

Jos oppilas karkaa kerhosta, ilmoita siitä viipymättä huoltajalle ja koordinaattorille (Taru Ikaheimonen p. 050 566 8800).

Uhkaavat/poikkeukselliset tilanteet kerhossa

Ilmoita kaikista uhkaavista ja poikkeuksellisista tilanteista kerhossa koordinaattorille (Taru Ikaheimonen p. 050 566 8800).

Lasten ja nuorten väliseen kiusaamiseen puuttuminen harrastuksessa

Ohje ohjaajalle

1. Puutu

Jos todistat lasten tai nuorten välistä konfliktia tai kiusaamistilannetta

- a) Puutu välittömästi. Kerro, ettei harrastuksessa hyväksytä kiusaamista.
- b) Erotta lapset tai nuoret toisistaan ja varmista, että kaikki ovat kunnossa.
- c) Pysy rauhallisena ja kerro lapsille tai nuorille, että asia selvitetään ja kaikki saavat kertoa tapahtuneesta yksitellen.
- d) Kannusta lapsia anteeksipyyntöön vasta, kuin olet selvittänyt tilanteen kokonaisuudessaan

2. Kuuntele ja selvitä

Jos lapsi tai nuori kertoo sinulle kiusaamisesta tai selvität juuri näkemääsi mahdollista kiusaamistilannetta...

- a) Usko kiusaamisesta kertojaa ja ota asia vakavasti. Älä koskaan vähättele lapsen kokemusta kiusaamisesta.
- b) Pysy rauhallisena. Puhu kaikille mukana olleille lapsille tai nuorille yksityisesti, ilman syyttelyä. Pyri selvittämään mahdollisimman tarkasti mitä on tapahtunut. Jos mahdollista, pyydä toista ohjaajaa/apuohjaajaa pitämään kerhoa, jotta voit jutella asianomaisten kanssa rauhassa.
- c) Kerro kiusaamisesta asianomaisten lasten tai nuorten vanhemmille. Selvitä, onko lapsi tai nuori puhunut asiasta kotona tai esimerkiksi ollut haluton lähtemään kerhoon.
- d) Puhu myös muille ryhmän tai kerhon jäsenille yksitellen saadaksesi selville, ovatko he todistaneet kiusaamista.
- e) Kerro tilanteesta Granimallin koordinaattorille ja keskustele kurinpidollisista toimenpiteistä.
- f) Kirjaa ylös mitä on keskusteltu asianomaisten kanssa ja mihin toimenpiteisiin on päädytty.

3. Tue muutosta

Kun olet selvittänyt mitä on tapahtunut, voit puuttua kiusaamiseen ja pyrkiä lopettamaan sen. Kiitä henkilöitä, jotka toivat kiusaamisen esiin.

- a. Tue kiusaamisen kohdetta
 - Kuuntele kiusaamisen kohdetta ja vakuuta hänelle, että teet kaikkesi auttaaksesi häntä.

- Kerro kiusaamisen kohteelle, ettei kiusaaminen ole hänen syytään. Kukaan ei ansaitse tulla kiusatuksi.
- Miettikää yhdessä, miten hän voisi toimia, jos kiusaamista tapahtuu uudestaan. Voisiko hän esimerkiksi käskää kiusaajia lopettamaan, yrittää poistua paikalta tai kertoa valmentajalle.
- Mieti yhdessä kiusaamisen kohteen ja hänen vanhempiansa kanssa, miten kiusaamisen saa loppumaan.
- Kysy lapselta tai nuorelta, mitä voit tehdä, jotta hän tuntisi olonsa turvallisiksi. Huomio, että muutokset kiusatun lapsen tai nuoren rutiiniin tulisivat olla mahdollisimman pienet.

b. Puhu kiusaajan/kiusaajien kanssa

- Pysy rauhallisena, äläkä korota ääntäsi.
- Jos kiusaajat ovat ryhmä lapsia tai nuoria, puhuttele heitä erikseen. Keskustele jokaisen vastuusta omaan käytökseen.
- Selitä, miksi kiusaajan käytös on kiusaamista ja miksi kiusaaminen on vahingollista kiusaamisen kohteelle sekä koko joukkueelle tai harrastusryhmälle. Muistuta, ettei kiusaaminen ole hyväksyttävää.
- Käytä minämuotoisia viestejä. ”Minä en salli sitä, että kerhokavereita kohdellaan tuolla tavalla.” ”Minun mielestäni se, mitä olet sanonut, ei ollut hauskaa. Olen yllättynyt, että sanoit niin.” ”Ymmärrän, että olet vihainen/turhautunut/väsänyt, mutta ei silti ole ok tönä/haukkua/levittää juoruja.”
- Keskustele kiusaajan kanssa siitä, miksi hän on kiusannut. Yritä ymmärtää syitä kiusaamiseen. Kyse voi olla esimerkiksi ongelmista kotona. Jos tilanne kotona huolestuttaa sinua, voit ottaa yhteyttä oman alueen päivystävään lastensuojelun sosiaalityöntekijään ja kysyä neuvoa.
- Muita syitä kiusaamiseen voi olla halu kuulua porukkaan, kavereiden käytöksen kopioiminen tai paremmuuden tunteminen kohteeseen nähden. Kiusaajalla voi olla myös itsellään taustalla kiusaamiskokemuksia.
- Sovi, miten hän tai he muuttavat käyttäytymistään jatkossa.
- Älä leimaa lasta tai nuorta kiusaajaksi. Kaikenlaiset leimat voivat vaikeuttaa nuoren tai lapsen kasvamista ja käytöksen korjaamista.
- Pyri saamaan kiusaaja mukaan korjaamaan tilannetta. Häntä voi pyytää kirjoittamaan anteeksipyyntökirjeen kiusatulle tai tekemään jonkin hyvän teon joukkueelle. Häntä voi velvoittaa siivoamaan tai korjaamaan omaisuutta, jonka on tuhonnut.
- Kerro, että tilannetta seurataan ja että hänellä on nyt mahdollisuus muuttaa käyttäytymistään. Kehu, kun huomaat käytöksen muuttuneen.

4. Tarkista ja hae tukea

Tarkista muutaman viikon päästä kiusatulta, onko tilanne muuttunut. Jos tarvitset lisätukea, ota yhteys koulupsykologiin, koulukuraattoriin tai muihin ammattilaisiin, joilla on enemmän asiantuntemusta kiusaamisesta. Voit olla myös yhteydessä **Et ole yksin-palveluun**.

5. Ennaltaehkäise uusiutumista

Käy läpi kiusaamisen ennaltaehkäisyn askeleet ryhmäsi kanssa. Käytä apuna valmentajan ohjetta kiusaamisen ennaltaehkäisyyn.

Lähteet:

Kivakoulu.fi (www.kivakoulu.fi)

Mannerheimin lastensuojelu liitto (<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/> Mannerheimin lastensuojelu liitto (<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-jamedia/nettikiusaaminen/>)

Preventing Bullying: What Great Coaches Need to Know. Us Centre for safe sport. 2016 Us Centre for safe sport. 2016. Preventing Bullying: What Great Coaches Need to Know. www.playbytherules.net.au

www.terveurheilija.fi